

WOLF HAAS

LABAVI

KONTAKT

Leykam international

Wolf Haas
LABAVI KONTAKT

LEYKAM international

NAKLADNIK

Leykam international d.o.o., Ilica 42, HR-10000 Zagreb
www.leykam-international.hr

ZA NAKLADNIKA

Jürgen Ehgartner

UREDNIKA

Eugenia Ehgartner

PRIJEVOD S NJEMAČKOGA

Igor Crnković

LEKTURA I KOREKTURA

Vesna Solar

© 2026 Leykam international d.o.o., Zagreb
Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati,
fotokopirati ni na bilo koji drugi način reproducirati
bez nakladnikova pismenog dopuštenja.

Naslov originala: „Wackelkontakt“

© 2025 Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, München

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske i Grada Zagreba.

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media

Federal Ministry
Housing, Arts, Culture,
Media and Sport
Republic of Austria

Gefördert durch das Bundesministerium für Wohnen,
Kunst, Kultur, Medien und Sport.

ISBN 978-953-340-255-0

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom
katalogu knjižničnog sustava Bukinet (katalog.bukinet.hr)
pod brojem 991006058943909366.

FOTOGRAFIJA AUTORA

© Rainer Igler

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Tvrtko Gregurić

TISKARA

Denona d.o.o., Zagreb
Tiskanje dovršeno u listopadu 2026.

Wolf Haas

LABAVI KONTAKT

roman

Preveo s njemačkoga
Igor Crnković

Zagreb, 2026.

OFF

FRANZ ESCHER je još uvijek čekao električara i nakon što je složio *puzzle*. Za svaki slučaj, provjerio je nije li možda isključio zvono. Budući da mu je vješalica stajala iznad interfona, jakne i kaputi često su zaklanjali crvenu signalnu diodu na tipki *mute*, pa bi je ponekad danima zaboravljao ponovno uključiti. Kad su mu se događale takve stvari, svaki bi se put zabrinuo nije li počeo seniliti. Međutim, s interfonom je sve bilo u redu; jednostavno se našao u uobičajenom limbu kroz koji mora proći svatko tko očajnički iščekuje majstora koji nikako da se pojavi.

Escher nije bio nestrpljiv čovjek, ali nije volio ni imati previše slobodna vremena za promišljanje o vlastitu životu. Um bi mu se u takvim prigodama uvijek počeo baviti suvišnim pitanjima, primjerice: bi li vodio drukčiji život da nosi drugo ime. Pritom je prošlo već više od trideset godina otkako je za rođendanski dar dobio svoje sadašnje ime, koje će ga zaokupljati sve do kraja života. Na proslavu svojega devetnaestog rođendana pozvao je nekoliko ljudi: najboljeg prijatelja Andija, trojicu školskih kolega, bračni par iz susjednog stana, koji bi ionako kroz tanke zidove čuo sve što se događa, pa ih je radije pozvao na zabavu nego da mora trpjeti pritužbe na buku, te Danielu, svoju kolegicu sa seminara, i njezinu očaravajuću cimericu. Ponosio se time što je, pozvavši kolegicu, naizgled uspio kao uzgred spomenuti i njezinoj samozatajnoj prijateljici da je, eto,

i ona dobrodošla — ako nema ništa pametnije u planu. Pritom mu je do njezina dolaska bilo stalo mnogo više nego do Danielina, no tim je ležernim trikom uspio ublažiti poniženje zbog mogućeg odbijanja.

Međutim, kad se povučena i lijepa djevojka uistinu pojavila na vratima njegova stana (tijekom večeri Escher je doznao da se zove Martine, s e, jer joj je majka bila Francuskinja), slavljeniku je uručila dar umotan u svileni papir.

Nakon svih ovih godina i dalje se toga događaja prisjeća jasnije nego što bi mu bilo drago. Vrlo je pažljivo otvorio rođendanski dar, uspjevši izbjeći poniženje pred Martine i osudu da je bešćutna zvijer koja je poderala ukrasni papir, a ipak dovoljno odlučno da ostavi dojam kako je iskreno zainteresiran. Na kraju, cijelu je zabavu i organizirao samo kako bi osvojio nju. Escherov pristup najjednostavnijim stvarima u životu bio je, naime, toliko složen da je čak i malenu rođendansku zabavu smatrao „organizacijskim izazovom”. Pritom ga je najbolji prijatelj Andi uporno uvjeravao da je ta polufrancuskinja uistinu zainteresirana za njega. „Zagrijana je za tebe”, tim se riječima izrazio. Međutim, Escher si je davao najviše pet posto šanse da će se tijekom večeri, uz savršenu kombinaciju alkohola i dobra razgovora, uspjeti zavući pod suknju te očaravajuće djevojke.

Nakon što je nožem *Stanley*, čija je oštrica kirurški precizno prerezala ljepljivu vrpcu ne oštetivši papir, odlučnim, ali ne i pretjerano toreadorskim povlačenjem razmotao ukrasni papir rođendanskoga dara, Andi se oduševljeno nacerio počevši mu obrvama slati ohrabrujuće signale i nestrpljivo kimati

glavom. U njegovim očima, to je bio nepobitan dokaz da je stidljiva Martine zagrijana za Eschera. Ta zašto bi se inače potrudila smisliti i nabaviti takav lijep dar? I ostali gosti na rođendanu bili su uvjereni da je to čista situacija. Na kraju, Martine nije bila jedina privlačna osoba u toj kombinaciji. Escherova je snažna figura također bila impresivna, a uspio se čak osloboditi i nadimka Neandertalac, koji je dugo vremena nosio zahvaljujući svojem neobuzdanom rastu, neukrotivim kovrčama i visokim jagodičnim kostima. Čak se i njegova legendarna usporenost mogla pogrešno protumačiti kao dubokoumno i pomno promišljanje mladića koji se tada nalazio na skliskoj stranputici utjecaja vlastitih hormona.

„Puzzle!” rekao je s glupavim izrazom lica i u nevjerici zurio u paketić koji se ukazao pred njim. Nije bio posve siguran treba li ovo shvatiti kao neku zajebranciju. Ta nije više bio dijete, a proslava devetnaestoga rođendana valjda je dovoljan dokaz za to. Međutim, nije želio dopustiti da ona išta primijeti. U skladu s općim kodeksom ponašanja pri prihvatanju darova, uspio je postići da njegov usklik ne zvuči kao razočaranje, već kao ugodno iznenađenje: „Puzzle! Hej, baš cool!”

Martine, kojoj je tuđa posramljenost često izazivala susramlje, nadala se da će on uskoro shvatiti o čemu je riječ, ali Escher je bio na sasvim drugoj valnoj duljini. Ugledao je razočaranje u njezinim očima, ali jednostavno nije uspijevaio dokučiti u čemu je stvar, pa je za svaki slučaj još jednom ponovio: „Cool! Puzzle!” Inače nije bio toliko ograničen. Štoviše, na fakultetu je slušao sva teorijska predavanja, a zbog

neumoljive sitničavosti čak su se i profesori bojali upuštati u rasprave s njim. Međutim, čim bi ga privukla neka žena (čak je i desetljećima poslije napamet znao telefonski broj Martineina studentskoga stana), i kad se trebao prikazati u najboljem svjetlu, IQ bi mu se u trenu strmoglavio. U ruci je držao kutiju slagalice ništa ne shvaćajući. No Andijevo čudno ponašanje – oči su mu sjale pobjedničkim, gotovo ekstatičnim sjajem, dok je zube iskesio poput dobroćudna ljudoždera – upozorilo ga je da iza svega toga mora biti još nečega. Naposljetku je i Andiju prekipjelo, pa je svojemu zbunjenom prijatelju odlučio priteći u pomoć. Uzrujan Escherovim sporim kopčanjem, uperio je kažiprst u poklopac kutije, na kojemu se nalazio prikaz motiva koji je trebalo složiti.

„Escher!” poviknuo je. „Koja dobra fora, poklonila ti je Eschera!”

Tek se tad i slavljeniku napokon upalila lampica. Martine si je uistinu dala truda i kupila mu rođendanski dar koji se savršeno podudarao s njegovim prezimenom: *puzzle* s motivom slavnoga majstora iluzije, M. C. Eschera, koji prikazuje dvije ruke kako na fascinantna način crtaju jedna drugu.

„Stvarno lijepo od tebe!” rekao je Escher. „Tisuću dijelova! Gdje si to samo našla?”

U pokušaju da ispravi svoj gaf, odmah je istresao *puzzle* na pod i natjerao sve goste da ga zajedno počnu sastavljati. Budući da mu je bio rođendan, svi su pristali, no nitko nije bio toliko oduševljen kao on. Svečana večera pretvorila se u samoposluživanje, uz višestruka upozorenja domaćina upućena gostima, da dijelove slagalice ne dodiruju masnim prstima.

Escher se toliko zadubio u igru da nije ni primijetio kako vrijeme prolazi i kako prvi gosti nakon ponoći zijevajući odlaze kući. Na kraju su ostali jedino još Andi i Martine, klečeći uz Eschera među razasutim dijelovima slagalice.

Međutim, on ni svojim posljednjim gostima nije posvećivao previše pozornosti. Nije ni opazio da se Martine, klečeći nad gotovo dovršenim dijelovima slike, naginjala prema njemu tako da je dodatno isticala svoje obline, koje je ionako bilo teško ne primijetiti, ističući ih između dara i slavljenika. Način na koji se, gracioznošću ptice grabljivice, nadvijala nad sliku u nastajanju, jedino bi potpuni naivac protumačio kao pozu iz joge. Više je puta, dodavajući mu ili uzimajući komadiće slagalice, umjesto nacrtanih ruku na slici, dodirivala stvarne, sad već skladno oblikovane prste slavljenika. No sve je bilo uzalud. Eschera je zanimala jedino slika sastavljena od tisuću dijelova, koja je sve više poprimala konačni oblik. Dvije ruke koje crtaju jedna drugu – iluzija koja se s porastom razine alkohola u krvi pretvarala u gotovo metafizičko iskustvo.

Naposljetku je i Martine razočarano otišla s Andijem, koji ga je sljedećeg dana upitao hoće li to što mu je *preoteo* Martine utjecati na njihovo prijateljstvo.

„Pa”, rekao je Escher pomalo smeteno, „to baš i nije bilo po planu.”

Jer, poput većine ljudi, ni on nije želio olako propustiti prigodu da se osjeti nepravedno obespravljenim. Međutim, tad se ipak predomislio i odmahnuo glavom: „Ma, nema veze. Drago mi je zbog tebe”,

rekao je. „Zamisli, dovršio sam *puzzle* u pola osam ujutro. I odmah naručio drugi.”

„Koji?”

„Onaj čija je slika bila na poledini kutije: *Babilonsku kulu*.”

Ta mu je slika, *Babilonska kula*, godinama bila najdraža, unatoč tomu što je neprekidno kupovao nove slagalice. Tek ju je *Madona s dugim vratom* uspjela svrgnuti s trona.

Međutim, vrijeme do dolaska električara nije želio trtatiti na jednu od svojih dragocjenosti. Ni na slaganje *Madone s dugim vratom*, ni na *Pogreb grofa Orgaza*, ni na *Deset tisuća vojnika mučenika*, ni na *Odrubljivanje glave svetog Ivana Krstitelja*, a pogotovo ne na *Autoportret u konveksnom zrcalu*. S omiljenim slikama isto je kao i s omiljenim pjesmama: treba paziti da im se pretjeranim ponavljanjem ne umanji čar. Na parketu mu je ležao upravo dovršeni *puzzle Veliki val kod Kanagawe*, slika koju je prezirao, ne toliko zbog posvemašnje banalizacije, koliko zbog toga što je imala samo petsto dijelova. Možda njegov izbor i nije bio sasvim slučajan, možda ga je nesvjesno privukla pomisao da je *Veliki val* ipak nekako prikladan za električarev posjet, s obzirom na to da se struja u njegovoj zemlji još uvijek najvećim dijelom proizvodi iz vode.

Međutim, *Veliki val* u međuvremenu je već bio složio, a električaru još uvijek nije bilo ni traga ni glasa. „Doći će tijekom prijepodneva.” Preciznije vrijeme dolaska njezina kolege žena koja je odgovorila na telefonski poziv nije željela navesti. To je značilo sate i sate čekanja, iz minute u minutu začinjene

rastućom strepnjom da bi čekanje naposljetku moglo biti uzaludno i da se električar uopće neće pojaviti. Kako ne bi postao još nestrpljiviji, Escher je posegnuo za knjigom koju je počeo čitati prethodne večeri.

Već je dugo vremena čitao samo jednu vrstu knjiga, ali njih je upijao gotovo jednakom strašću kojom je slagao i *puzzle*. Volio je, naime, knjige o mafiji. O 'Ndrangheti, o *Cosi Nostri*, o *Camorri* – gutao ih je u jednome dahu. Publicistiku, romane, povijesne studije, sve što bi mu iz toga područja dospjelo pod ruku proždirao je manje-više bez kritičnosti. Zloglasne obitelji poznao je bolje nego vlastitu, koja, doduše, jedva da je i zaslužila zvati se tako. U najnovijoj knjizi bila je riječ o mladome mafijašu iz *Aspromonte*, kojega je policija uspjela vrbovati kao krunskog svjedoka. Zbog njegova svjedočenja u zatvoru je završilo dvadeset sedmero visokih pripadnika 'Ndranghete, te su osuđeni na višegodišnje, pa i višedesetljetne kazne. Policija mu je zauzvrat obećala da će ga uvrstiti u program zaštite svjedoka, osigurati mu nov identitet i nov život u stranoj zemlji.

Prvo poglavlje knjige, koje je Escher pročitao prije spavanja, bio je potresan popis zločina o kojima je krunski svjedok svjedočio. Već je od drugoga Escher strahovao za život mladoga zatočenika. Zvao se Elio, no otkako je propjevao, novine su ga nazvale *Lucianom*. Za četiri dana trebao je biti otpušten iz svoje sigurne samice, a pritom se trebao zauvijek odreći svojega starog imena i života. Nov ga je život čekao u *Njemačkoj*, takav je bio dogovor. Bila je to protuusluga za njegovu izdaju.

Međutim, što se više bližio dan puštanja na slobodu, Elio je bio sve čvršće uvjeren da će ga ubiti još prije nego što iziđe. Premda je bio zatvoren u najsigurnijoj ćeliji najsigurnijeg zatvora u zemlji, bio je čvrsto uvjeren da su mu dani odbrojeni. Znao je kako to ide. Mafija je imala svoje ljude posvuda: u policiji, u zatvoru, na sudu. Bilo mu je jasno da će ga likvidirati kao čin osвете za dvadeset sedam mafijskih šefova koje je predao u ruke pravde.

Elio nije vjerovao čak ni njemačkome dileru, kojega je istražni sudac smjestio s njim u ćeliju kako bi ga podučio njemačkome radi boljega snalaženja u budućem životu. Sven, narkić s ovisničkim glasom, bio je jedini prijatelj kojega je imao. Međutim, ni to nije isključivalo mogućnost da će mu usred noći prerezati grkljan. Sven je toliko drhtao da je jedva uspijevaao u rukama držati žlicu, ali u snu bi mu vjerojatno uspio zabiti nož u trbuh. Otkako je datum Elijeva puštanja obznanjen, zaspao bi tek kad je bio potpuno siguran da je njegov cimer na tabletama za spavanje utonuo u najdublje zatvorske snove. Osim toga, Elio nikad nije spavao ni u jednom drugom položaju, osim s desnom rukom na četkici za zube, skrivenoj u madracu, na koju je nataknuo žilet.

Istražni sudac prikazao je Eliju mogućnost da od tog narkomana uči njemački kao čin državne skrbi i veliku privilegiju. Vjerojatno je to čak i mislio iskreno. Tijekom godina sudac je uspio pridobiti povjerenje mladoga krunskog svjedoka. Do početka suđenja ispunio mu je gotovo sve želje i prokrijumčario mu u ćeliju sve što je tražio. Jednom mu je čak pokazao i fotografiju svoje narančaste Laverde 750, koju je

čuvao još od studentskih dana u Rimu. Bio je to isti model motocikla na kojemu je Elijev rođak Dino ubijen dok je stajao na semaforu. Istražni sudac razumio se u motore bolje nego što je Elio mislio. Mladi zatvorenik uživao je u tim prisnim razgovorima, tijekom kojih bi nakratko zaboravio na sve ostalo. Međutim, nakon što su na sudu zabilježeni svi iskazi krunskoga svjedoka, sučevo se ponašanje promijenilo. Njegovi posjeti prorijedili su se, a odnos prema sada beskorisnu svjedoku zahladnio je. Posljednjih dana više se uopće nije pojavljivao. Vjerojatno bi i Falconeu bilo najdraže da sam mrtav, pomislio je Elio.

Kao što nogometaši nose nadimke po nekadašnjim legendama, tako su mediji i Elijevu istražnom sucu nadjenuli nadimak po slavnemu sicilijanskom lovcu na mafijaše, Falconeu. Zapravo, taj mu nadimak nisu dali novinari, već sami mafijaški šefovi, vlasnici tiskovina. Ta takozvana počasna titula bila je zapravo očita prijetnja. Ubrzo su ga svi zvali samo Falcone, po sicilijanskomu narodnom heroju koji je u velikom suđenju u Palermu izrekao stotine osuđujućih presuda, prije nego što ga je Totò Riina zajedno sa suprugom i trojicom tjelohranitelja raznio u njegovu Fiatu Croma.

Elio se trgnuo iz sna, nakon što je nakratko zadrijemao razmišljajući o razlozima promjene Falconeova ponašanja. Ponovno se usredotočio na knjigu, u nadi kako će mu ona pomoći da ostane budan sve dok Svenovo hrkanje ne postane dovoljno glasno. Knjigu je dobio na dar od Svena. Bila je pisana na njemačkome, a Elio je s pomoću rječnika koji mu je

donio Falcone odgonetavao stranicu po stranicu. U njoj je bila riječ o tipu koji se zvao Escher, isto kao i neki drugi umjetnik s istim prezimenom. Taj Escher već je pola dana čekao električara. Kad je pokušao nazvati tvrtku, završio je na čekanju. I dok je slušao glazbu i snimljene poruke, polako se mireći s mogućnošću da će tako sjediti do kraja života, konačno je začuo zvono na vratima.

„Elektro Janko”, rekao je na interfon čovjek sa šiltericom na glavi.

Escher mu zbog šilterice nije uspio vidjeti lice na zaslonu. Otključao je vrata stana čekajući posjetitelja. Premda je zgrada imala dizalo, čuo ga je kako se uspinje stubama. Kad je pognute glave stigao do posljednjega odmorišta, Escher je vidio da mu je na plavoj šilterici crvenim slovima izvezen dvoredni natpis „Elektro Janko”. Dvorednost je omogućila spajanje završnih slova O u riječima „Elektro” i „Janko” u jedno zajedničko O koje se protezalo kroz oba reda. U taj je veliki krug dodatno umetnut i znak munje, koji je gotovo potpuno progutao nesretno slovo, tako da je ljudsko oko instinktivno čitalo: „Elektr Jank”.

Možda je baš zbog te nespretne šilterice lice pod njom djelovalo toliko skladnim. Kratka crna brada, koja je uokvirivala neuobičajeno blijedo lice, i lijepe, izražajne, tamne oči, koje su ozbiljno promatrale Eschera, podsjetile su ga na lica pastira i svetaca s nekih slika koje je imao u obliku slagalice. Posjetitelj je suzdržanim, ali samouvjerenim glasom rekao: „Dobar dan. Elektro Janko. Došao sam radi utičnice.”

Bez zapitkivanja očekuje li se to od njega, jednostavno je izuo cipele i pošao za Escherom u kuhinju.

Ovaj mu je ukratko objasnio u čemu je problem. Da utičnica iznad kuhinjske radne plohe gubi kontakt. Keramičko je kućište bilo dotrajalo i napuknuto te se s vremenom potpuno raspalo. Escher je već godina-ma živio s tom opasnom improvizacijom i sve ga je češće hvatala nelagoda kad bi izvlačio utikače iz nje. Upravo je u tome i bio najveći problem: s obzirom na to da je iznad radne plohe imao samo tu jednu utičnicu, više je puta dnevno morao uključivati i isključivati utikače kuhala za vodu i aparata za kavu. Međutim, električara je odlučio pozvati tek kad je uza sve to još i olabavio kontakt, pa ga je živciralo što više nije znao hoće li mu kućanski uređaji uopće raditi ili ne.

„Je li to uistinu opasno ili samo tako izgleda?“ upitao je električara.

Ovaj je umjesto odgovora samo blago podignuo obrve. Escher je u toj nijemoj reakciji osjetio stanovito podcjenjivanje, kao da klijentu koji živi s utičnicom u takvu stanju ionako nema smisla išta objašnjavati. Međutim, znao je i sam kako je sklon osjećati se omalovaženim, što mu je bila stara boljka zbog koje je mrzio i samoga sebe. Stoga je u sebi opravdavao električarevu reakciju. Ta nema ničega lošeg u tome što je tip jednostavno povučeniji. Prizemniji. Ne govori mnogo, ali zato sve popravi kako treba. Čak su mu i pokreti, dok je otvarao torbu s alatom, odisali elegantnom jednostavnošću. Eschera se taj čovjek dojmio već na prvi pogled. Brbljivce nikad nije mogao smisliti. Pritom je nedavno i na vlastitoj koži iskusio da se šutljivost u slučaju kućnih majstora nipošto ne podrazumijeva.

Debeljko iz servisa za grijanje izgnjavio ga je svojim privatnim pričama. Žena! Ljubavnica! Ha-ha-ha-ha! Da bi taj narodni govornik na kraju, iscrpljen od vlastita blebetanja, zaboravio odnijeti smeće koje je izvadio iz peći. Pa je Escher morao sam nositi na otpad punu kantu čađe koju je ovaj jednostavno ostavio za sobom. Električar je, međutim, bio sasvim drugog kova. Zračio je tihom stručnošću. Bilo mu je teško procijeniti dob, no svakako je bio mlađi od Eschera, premda je djelovao poput nekoga tko bi već mogao imati dosta iskustva.

„Kolegica s kojom sam razgovarao vjerojatno vam je već rekla”, prekinuo je šutnju Escher, „da ne treba samo zamijeniti postojeću utičnicu, već mi ovdje umjesto jedne trebaju tri.”

Električar je na to kimnuo i upitao ga gdje se nalazi ormarić s osiguračima, istodobno pokazujući prema predsoblju. Naravno, iz iskustva je znao gdje se obično nalaze ormarići za struju. Vjerojatno ga je uočio već pri ulasku, odmah pokraj vrata, iznad vješalice koja je zaklanjala interfon. Escher se zapitao zašto ga onda uopće pita. Možda samo iz pristojnosti, jer bi mu se činilo da je previše nametljiv kad bi se u tuđem stanu odmah snalazio kao kod kuće. Ipak ovo nije njegova kuća. Nakon što je električar u predsoblju isključio osigurač, uklonio je ostatke stare utičnice, a onda Escheru objasnio da trostruku utičnicu na tom mjestu može postaviti jedino iznad žbuke. „To vam baš i neće dobro izgledati”, rekao je, „ali u protivnome biste morali štemati zid.”

„Ne smeta mi to”, rekao je Escher. „Živcira me jedino taj labavi kontakt u utičnici. I to što neprekidno

moram prekapčati utikače. Mogu imati uključeno ili kuhalo za vodu, ili aparat za espresso. Znači i sami da nam uvijek treba upravo ono što nije uključeno. A tu je još i toster.”

Električar je potvrdno kimnuo i započeo s radom.

Kako mu ne bi smetao, Escher je otišao u dnevni boravak, ali kuhinjska je vrata pritom ostavio otvorena. Na podu je ležao *Veliki val* Katsushika Hokusaija. Ta je slika u njemu izazivala agresiju. Jednom je čak na engleskome proučavao knjigu *Waves. A Very Short Introduction*. Zahvaljujući njoj dobro se razumio u valove, ali i dalje nije shvaćao smisao te slike. Frustracija što je nikada neće pojmiti, s obzirom na to da je došla iz nekog drugog svijeta, u Escheru se preokrenula u bijes prema samoj slici. Dok je rastavljao *Val* i vraćao ga u kutiju, iz susjedne je prostorije začuo kako električaru zvoni mobitel. Međutim, nije to bila obična zvonjava, već melodija neke pjesme koja mu je služila kao zvono. Prije nego što je Escher uspio prepoznati o kojoj je pjesmi riječ, električar je već odgovorio na poziv. Rekao je samo: „Da, dobro, u redu. Jasno. Vidimo se poslije.”

Zatim je ponovno zavladao tišina. Escher se ispružio na trosjedu i nastavio čitati na mjestu na kojemu je stao kad je električar stigao.

Oko ponoći, Elio je pomislio kako su mu preostala samo još tri dana do puštanja. Sven je spavao duboko, ali još ne dovoljno duboko. Malo poslije dva ujutro, kad se napokon odlučio prepustiti snu, Elio je začuo korake u zatvorskome hodniku. Ukipio se kao da je popio lažnu tabletu za umiranje, onakvu kakva je istražnog suca najviše zanimala, jer je pomoću nje

šef svih šefova uspio pobjeći iz najsigurnijeg od svih zatvora. Otključavanje željeznih vrata bilo je toliko glasno da je Svenovo spokojno hrkanje djelovalo potpuno nevjerojatnim. Elijeva desna ruka grčevito je stezala držak četkice za zube s britvicom. U ćeliju je stupio jedan jedini čovjek, lica skrivena iza vizirakacige.

Narkić je i dalje hrkao.

Elio se pokušao pretvarati da spava, no bio je previše oduzet od straha da bi mogao odglumiti ijedan duboki udah.

Noćni posjetitelj polako mu se približio i zastao pokraj ležaja. Njegova bijela astronautska kaciga u tami se nadvila nad Elijevo lice.

„Probudi se, Elio”, šapnuo je glas ispod vizira. „Ja sam.”

Elio se trgnuo. Već nakon prve riječi prepoznao mu je glas. Kako se istražni sudac usred noći stvorio u njegovoj ćeliji?

„Falcone?” U normalnim okolnostima Elio se nikad ne bi usudio osloviti ga nadimkom. „Otkud vi ovdje?”

Falcone se prije tjedan dana oprostio od nje ga rekavši mu datum puštanja na slobodu kako bi započeo nov život pod drugim imenom. Međutim, Elio nije mogao znati da je i taj datum bio lažan, dio sigurnosnih mjera za puštanje krunskog svjedoka. Kao i Elijevo samoubojstvo, koje su čuvari već prijavili te noći.

Falcone je ispod ruke nosio još jednu kacigu s vizirom. „Stavi je na glavu.”

Oglušivši se na savjete nekolicine upućenih, Falcone je inzistirao da osobno motociklom na kolodvor u Lameziji odveze mladoga Elija, koji mu je prethodnih mjeseci i godina prirastao srcu. Nitko, baš nitko, nije smio znati točno vrijeme. Falcone je znao da ga jedino na taj način može izvesti živa iz zatvora.

S kacigom u ruci Elio je pošao za istražnim sucem iz ćelije, a zatim su izašli kroz zatvorska vrata. Pred njima ih je dočekala Falconeova narančasta Laverda 750. Tek kad je osjetio asfalt pod cipelama i noćni zrak na koži, Elio je bio u stanju povjerovati da sve to nije samo san.

„Kamo idemo?” upitao je istražnog suca stavljajući kacigu na glavu.

„Najprije na groblje”, odgovorio je Falcone ne osvrćući se prema Eliju, koji se smjestio iza njega na motociklu. Upalio je motor. Elio se začudio što Laverda nije odletjela u zrak. Nitko nije postavio eksploziv, motor je samo dobroćudno preo. Iako je sudac vozio nježno i rutinski, ne pretjerujući s brzinom, Elio se grčevito držao za njega. Nakon toliko godina provedenih u zatvoru, i vožnja Vespom bila bi mu prebrza.

Na groblju su prišli malenoj grobnici. Falcone je ručnom svjetiljkom osvjetljavao put, te na kraju snop svjetlosti usmjerio na nadgrobni natpis: *Elio Russo, 2.5.1982. – 11.6.2002.*

„Jedanaesti lipnja dvije tisuće i druge – pa to je danas!” primijetio je Elio.

Falcone je kimnuo. „Samoubojstvo”, izustio je.

„Kako?”

„Što te briga. Privatna stvar.”

„Da, *moja* privatna stvar.”

„Ne, ti si sad Marko Steiner.”

Eliju nije bilo nimalo lako oprostiti se od svojega identiteta. Baka mu je uvijek govorila da je ime Elio dobio po Heliosu, bogu Sunca, jer Sunce nikad ne zalazi. I premda Sunce zapravo zalazi svake večeri, ta mu se priča i dalje sviđala. Nakon što je Falcone isključio ručnu svjetiljku, ime se i dalje isticalo na mjesečini. Činilo mu se da su u protekle tri godine, koje je proveo u zatvoru, i zvijezde postale veće. Bilo je to sat vremena prije svitanja, u ono doba noći kad žega ipak pomalo popusti. Elio je umro, a Marko Steiner oživio.

Dvojac grobljanskih duhova s kacigama na glavama još se nekoliko trenutaka zadržao ispred grobnice zureći u natpis. Tad su se prekrížili i odvezli motociklom. Elio se polako privikavao na brzinu. Pokušavao je u tami naslutiti obrise kamenih sela pokraj kojih su prolazili. Bio mu je to posljednji prolazak kroz rodni kraj koji dotada gotovo nikad nije napuštao.

Na željezničkoj postaji u Lameziji sudac je ključnome svjedoku predao omotnicu s njegovim novim ispravama. „Sad si još i godinu i pol mlađi. Tako da si nadoknadio polovinu odslužene zatvorske kazne”, nasmijao se.

Marko je skinuo kacigu i vratio je sudcu.

„Želim ti sve najbolje”, oprostio se Falcone. „Danas započinje tvoj novi život. Dobar si ti dečko.”

Nakratko je zagrlio svojeg najboljeg svjedoka, čija je kosa, spljoštena od kacige, bila poput krzna tek

rođena teleta. A zatim se sudac odvezao uz glasno brektanje motora.

U omotnici su se nalazile i putne karte. Prema rasporedu, vlak je trebao krenuti u 5:55, ali u 6:15 još je uvijek stajao na postaji. Marko Steiner samo je čekao kad će netko ući i ustrijeliti ga. U 6:30 vlak je i dalje stajao na mjestu. Marko je osluškivao korake i glasove s perona te zatvaranje vrata u ostalim vagonima. Hitri koraci približavali su mu se iz prikrajka. Pojavio se neki mladić i prošao hodnikom uopće ne obraćajući pozornost na njega. U 6:40 još ga uvijek nitko nije ubio. Naposljetku je pištav glas iz zvučnika nešto nerazumljivo najavio, i ubrzo nakon toga vlak se trznuo i pokrenuo.

Tek što se malo opustio, u vagon je ušao kondukter, a Marko je iz Falconeove omotnice izvadio voznu kartu.

„Jeste li vi Marko Steiner?”

Kad je nepoznati kondukter s gotovo ljubičastim ožiljkom ispod lijevoga oka izgovorio njegovo novo ime, Marka je oblio hladan znoj.

„Zašto pitate?” uzvratio je.

„Zato što karta glasi na to ime.”

„Da, pa naravno”, odgovorio je Marko s olakšanjem.

„Ne možete sjediti ovdje, gospodine Steiner! Sjelite u prvi razred!”

„Oh, previdio sam to.”

„Previdjeli? Morat ćete se premjestiti u drugi vagon!”

Marko je uzeo svoj ruksak i premjestio se u gotovo prazan vagon drugoga razreda. Nakratko je zaspao,

a onda ga je probudio prodavač kave koji je hladnim, zmijolikim pogledom zurio u njega. U prvome trenutku Eliju se učinilo da je to Fausto Grigoletto, no tad mu je sinulo da je Fausto zbog njegova svjedočenja osuđen na doživotni zatvor. Fausto je imao dvojicu braće koja su izbjegla uhićenje. Međutim, prodavač kave ipak ga nije ubio, već se obradovao kad je putnik naručio *doppio*. Budući da Elio nije znao kako svoje misli staviti pod kontrolu, izvadio je Svenovu knjigu iz ruksaka i pokušao malo čitati.

Iz dnevnog je boravka Escher osluškivao zvukove koje je električar proizvodio u kuhinji. Razmišljao je bi li mu se, barem iz pristojnosti, trebao nakratko pokazati. Međutim, prije nego što se odlučio na to, netko mu je pozvonio na vrata. Prišao je interfonu i, premda na zaslonu nije ugledao nikoga, poviknuo je: „Halo?”

Vjerojatno je to bio neki dostavljač paketa ili netko tko dijeli letke i tko je već odavno ušao u zgradu.

„Halo?” poviknuo je Escher ponovno gledajući u prazan zaslon koji je prikazivao iskrivljen prizor ulice. Pitao se ne bi li bilo bolje isključiti zvono kako ne bi bilo daljnjih smetnji.

Escher je ponekad znao zabunom pritisnuti miroljubivo dugme *mute* kad je zapravo želio otvoriti vrata. Umjesto plave tipke za otvaranje, prst bi mu skliznuo na bijelu ispod nje, pa bi nehotice isključio zvono. Međutim, ta bi mu pogreška obično smjesta upala u oči zbog izostanka zujanja i upaljene crvene kontrolne diode na dugmetu *mute*. Ona nije bila samo posljedica njegove želje da ga se ostavi na miru nego i lošega kolorističkog rješenja prekidača.

Cijeli je interfon bio bijeli, jedino je tipka za otvaranje vrata bila plava. Tako je, zapravo, trebalo biti jednostavno pogoditi pravo dugme. Dizajner uređaja vjerojatno je mislio: jednostavnije ne može biti. Međutim, taj je nepoznati dizajner bio Escherov osobni neprijatelj. Kako je cijeli interfon bio bijeli, plavo je dugme za otvaranje vrata trebalo predstavljati upadljivu iznimku. No tu je upadljivost, nažalost, neutralizirala jedna druga, još veća upadljivost: crveno svjetlo pri aktivaciji bijele tipke *mute* bilo je privlačnije od plave boje tipke za otvaranje vrata. Ta dvostruka iznimka (plavo dugme za otvaranje vrata, jarkocrveno na tipki za utišavanje) dovodila je do još lakše zamjene kolorističkih simbola. Jer čovjek se pred interfonom često nađe u panici i u žurbi. Kako dostavljač ne bi otišao, treba što prije dotrčati do interfona i potisnuti strah da bi nas na vratima moglo dočekati kakvo neugodno iznenađenje. U takvim slučajevima plave i crvene tipke u mentalnim žicama lako zamijene mjesta, pa čovjek u žurbi pritisne tipku za utišavanje umjesto one za otvaranje vrata.

Međutim, zaključio je da bi sad bilo pogrešno isključiti zvono. Jer električar bi tijekom rada mogao otići nešto uzeti u auto. Tad bi na povratku pozvonio, a Escher ga ne bi čuo. Nakon što je spustio slušalicu, pogled mu je zapeo za otvoren ormarić s osiguračima iznad interfona. Među mnoštvom crnih osigurača dva su se isticala neobičnim položajem: umjesto da budu podignuti, bili su spušteni. Električar ih je uz zvuk *klak* pritisnuo prema dolje i time prekinuo dotok struje.

Možda su Escherove misli u tome trenu i dalje bile usredotočene na tipke interfona. Možda je bila riječ i o općem osjećaju za red, ili o nemirnim prstima, čija se spremnost na pritiskanje dugmadi za otvaranje vrata nije iskoristila. Ili je njegov mozak, naviknut na slagalice s tisuću dijelova, nakon Hokusaijeva *Velikog vala* od samo petsto dijelova doživio kratki spoj. A možda je i kombinacija svih tih čimbenika nagnala Eschera da bez razmišljanja vrati oba osigurača gore.

U istome trenu iz kuhinje se začuo tih škljocaj. Taj je bezazleni zvuk proizveo odvijač pri padu na radnu plohu. Glasna tutnjava koja je uslijedila nije do Escherovih ušiju doprla odmah, nego tek s kratkim vremenskim odmakom. Toliko je električarevu tijelu trebalo da se stropošta na pod. Ne zatvorivši bijela vratašca ormarića s osiguračima, Escher je pohitao u kuhinju i ondje na podu zatekao nepomično tijelo.

Premda je vlastitim očima vidio kako je osigurač prije tutnjave ponovno izbacio sklopku, ipak se iz predostrožnosti još jednom vratio do ormarića kako bi se uvjerio da je struja doista isključena. Nije želio da strujni udar ubije i njega. Tek se tad posvetio električaru, koji je nepomično ležao na podu. Pored glave ležala je i njegova šilterica. Oči su mu bezizražajno zurile iz naočita lica. Escheru je tek tad sinulo na koga ga je podsjećalo. Ne na pastira, ni na nekoga svetca, kako je najprije pomislio, već na *Portret čovjeka s knjigom*, koji je naslikao umjetnik Parmigianino, a Escher je već mnogo puta sastavljao *puzzle* s tim motivom.

Njegovi pokušaji oživljavanja bili su pomalo neodlučni. Nikad nije bio jedan od onih koji vjeruju da je mrtve moguće oživjeti. Električareva usta, uokvirena kratkom bradom, više nisu disala, izgledala su kao da su slijepljena. Escher se prisjetio tečaja prve pomoći koji je polagao za vozačku dozvolu. Najviše mu se u sjećanju zadržalo upozorenje kako pri masaži srca treba paziti da se unesrećenom ne slomi prsna kost i time zada konačan udarac. Osim toga, bio je uvjeren da je električar već mrtav. Slomiti pokojniku prsnu kost činilo mu se okrutnijim i od samoga ubojstva, koje je, na kraju krajeva, počinio nehotice i (ako zanemarimo lagani otpor osigurača) neprimjetno, izdaleka.

Uskoro je mrtvo tijelo električara ostavio na miru, kako bi razmislio o svojim narednim koracima. Koga da nazove? Hitnu pomoć? Policiju? Elektro Janko? I bi li sve trebao ispričati točno onako kako se dogodilo? Ili se praviti ludim kako bi krivnja automatski prešla na električara samog? Je li uopće zamislivo da profesionalni električar zaboravi isključiti osigurač? Ne baš, ali s obzirom na činjenice, bilo bi to teško poreći. Nitko ga ne bi sumnjičio za neobjašnjivo sramotno djelo koje je upravo počinio.

Međutim, bila mu je mrska i pomisao da svu krivnju tek tako svali na električara. To bi moglo imati negativne posljedice i za njegovu udovicu, u slučaju da je bio osiguran. Bračni prsten na pokojnikovu prstu bilo je teško previdjeti. Escher je razmišljao kakve bi posljedice mogle biti za njega ako kaže istinu. Mogli bi ga zatvoriti na psihijatriju. A kad bi rekao da nije sto posto siguran je li mu električar poviknuo

da nakratko upali osigurač, to bi se još i više moglo iskoristiti protiv njega.

Nije vidio razloga zašto bi se zbog tragične pogreške izručio na milost i nemilost državnom aparatu. Bila bi to brutalna kazna za nešto što nije učinio namjerno. A sigurno ni električara ne bi vratilo među žive.

Iz misli ga je trgnuo iznenadan trzaj. Poput defibrilatora s pokvarenim punjenjem zavibrirao je mobitel u prsnome džepu plave radničke jakne, na kojoj je također bilo izvezeno „Elektr Jank”. Budući da nije uslijedila zvonjava, Escher je pretpostavio da je samo stigla poruka. Ona, doduše, pokojnika nije dignula iz mrtvih, ali barem je Eschera prisilila da ustane. Nakratko mu je pao mrak na oči, kao da se satima na podu borio za električarev život. Podupro se o prozorsku dasku i nekoliko trenutaka zagledao kroz kuhinjski prozor.

Otac mu je uvijek ponavljao da u teškim situacijama ne valja donositi ishitrene odluke. Broji do deset, broji do sto, broji do tisuću. Prespavaj do sljedećega jutra. Što je situacija teža, to je važnije pričekati. Ishitrene i nepromišljene odluke samo dodatno uvećavaju nesreću.

Escher je bio sretan što se baš sad sjetio toga savjeta. Kako bi u miru promislio, isključio je zvono i otišao u dnevni boravak. Pogled mu je zapeo za knjigu koju je otvorenu ostavio na trosjedu. Namjerno nije želio praviti magareće uši na stranicama knjiga, dok mu knjižne oznake za obilježavanje stranica nisu uvijek bile pri ruci, pa bi najčešće jednostavno otvorenu knjigu spustio na rastvorenu stranicu,

što je dovodilo do toga da su mu knjige s vremenom postajale sve razjapljenijim. Možda je i nesreća koja se maloprije dogodila kumovala činjenici da je sad prvi put u životu osjetio grižnju savjesti zbog svojeg nemara.

Takva bi se nebriga mogla smatrati i sramotnom, pogotovo ako se uzme u obzir činjenica da je Escher u mladosti i sam objavio knjigu. Zahvaljujući studentskome poslu pogrebnog govornika, bio je izložen tolikim bizarnim situacijama da ih je počeo zapisivati u dnevnik kako bi ih preradio. Više se nije mogao ni sjetiti što ga je nagnalo na pomisao da te zapise pretoči u roman i pod naslovom *Žalosna posla* pošalje nakladniku, koji je, na njegovo iznenađenje, odlučio objaviti knjigu. Unatoč tomu što je doživjela potpuni neuspjeh, Escher je bio i ostao oduševljen čitatelj, međutim, s vremenom se odmicao od književnosti i sve više posvećivao mafiji.

Kako bi se smirio, uzeo je u ruke roman o mafiji i potražio mjesto na kojemu ga je sudbonosni zvon nepoznatoga glasnika prekinuo u čitanju.

Prvu noć svojega novog života Marko Steiner prespavao je u Rimu. Umjesto uživanja u novostenoj slobodi, unajmio je sobu u prvome hotelu na koji je naletio u blizini željezničkog kolodvora i utočio u dubok san. Brojne gotovo neprospavane noći u zatvoru uzele su danak. Osim toga, sve dok nije zaključao vrata hotelske sobe i osigurao ih stolicom uglavljenom ispod staromodne kvake, proganjao ga je strah da će ga svakoga trena netko ustrijeliti. Čak je i hotelskoga portira, za kojega je Marko Steiner bio

tek slučajni prolaznik s ulice, sumnjičavo promatrao dok je prepisivao podatke iz njegove nove putovnice.

Točno ispred prozora njegove sobe svijetlilo je slovo L na natpisu *HOTEL*. Kad se Marko Steiner probudio trinaest sati kasnije, slovo L više nije svijetlilo. Zaputio se prema kolodvoru, ondje popio *doppio* i ukrcao se na vlak za Milano. I dalje je osjećao laganu mučninu jer se prethodne večeri na putu do hotela prejeo. Pitao se zašto je od svih jela naručio baš šniclu. Možda kako bi se pokušao prilagoditi prehranbenim navikama svojih budućih sunarodnjaka, a možda i iz nostalgije za zatvorskim vremenima, s obzirom na to da je Sven svoje sunarodnjake uvijek zvao *gubavim šnicložderima* i *šniclogupcima*. Dugo mu je trebalo da uopće shvati razliku između tih dviju riječi. U svojem je rječniku zabilježio i uvrede „Jebo te u gubicu!”, kao i „Začepi gubicu” i „Gubavi kretenu”.*

Međutim, njegova vlastita gubica prisilila ga je da se u Švicarskoj zadrži dulje nego što je bilo potrebno za odlazak u banku. Iako je u Milanu propustio vezu za Lugano, sljedećim je vlakom stigao točno na vrijeme kako bi podignuo novac iz bankovnoga pretinca i zakazao sastanak kod estetskoga kirurga.

Liječnik ga je samo kratko pozdravio na talijanskom s čudnim naglaskom i činilo se kao da je

* Igra riječima neprevediva doslovno na hrvatski. Sve riječi u korijenu imaju imenicu *Fresse*, odn. glagol *fressen*, koji, ovisno o kontekstu, imaju različita značenja: *Schnitzelfresser* – žderač odrezaka, *Schnitzelfresse* – gubica nalik na odrezak, *meine Fresse* – jebo te, *Fresse halten* – začepiti, *Diese Sackfresse* – prokleti gubitnik. (op. prev.)